



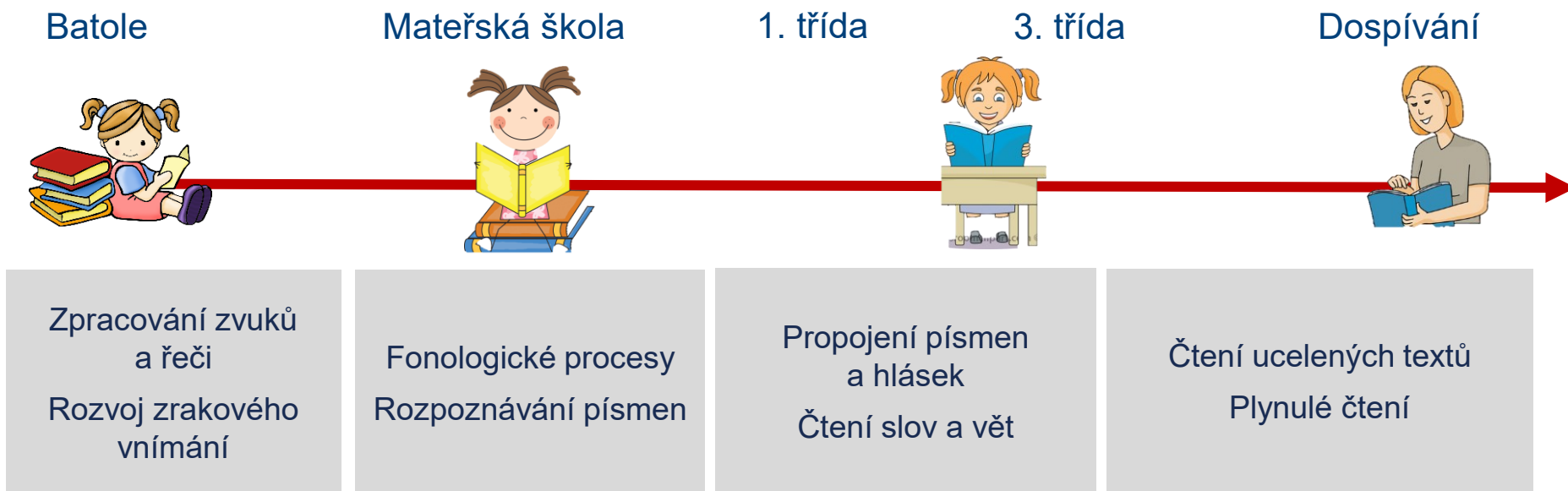
S chutí do toho, půl je hotovo!

Predikce a prevence
dyslexie

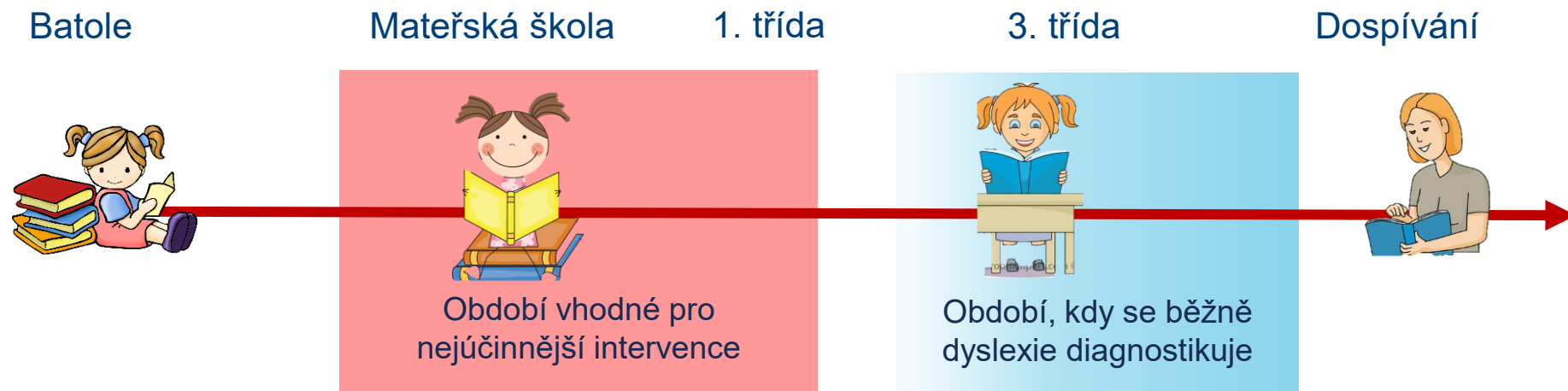
Prof. dr. Pol Ghesquière

Výzkumné oddělení: Parenting and
Special Education

Časová osa vývoje čtení



Paradox dyslexie



Možná řešení:

- predikce a prevence výrazných obtíží se čtením
- v MŠ

Můžeme predikovat dyslexii!?

Výzkum proměnných predikujících dyslexii

Predikce obtíží se čtením

- **Fonologické povědomí**

- Určování, manipulace a porovnávání složek/prvků, jež tvoří slova

- Rýmování
- Slabikování
- Práce s fonémy (nejnáročnější)
 - Např. úkoly na identifikaci fonémů

- **Uvědomění fonémů je nejspolehlivější prediktor: prediktivní validita = 36 %**



- Ale: fonémické povědomí se zlepšuje při nácviku čtení

- **Znalost písmen**

- prediktivní validita = 42 %

- **Rychlé automatické jmenování (RAN)**

- Je primárně relevantní pro pozdější čtení

↓					↓					
										
					2	5	9	5	2	
					4	8	2	9	5	
					8	4	8	8	9	
					5	2	5	4	8	
					9	9	4	2	4	
					8	8	8	9	2	
					2	4	5	2	4	
					9	9	9	4	9	
					5	5	2	8	5	
					4	2	4	5	8	

Predikce obtíží se čtením

- **Asociační učení / paměť**
 - osvojování různorodých asociací (např. jmen)
 - predikce vzrůstá až na 48 %
- **Rodinná dědičná zátěž**
 - heredita je významný prediktor (až 50 %)
 - zjišťujeme při anamnéze
- Obtíže se čtením nelze predikovat s absolutní jistotou.
 - Ne vše je předem identifikovatelné anebo dané!



Jak na prevenci dyslexie!?

Výzkum preventivních intervencí

Prevence: trénování prediktorů čtenářských dovedností

- Fonologické povědomí
 - Rýmování
 - Slabikování
 - Fonémické povědomí
- Účinek je vcelku malý.

Prevence: trénování prediktorů čtenářských dovedností

- Fonémické povědomí v kombinaci se znalostí písmen
 - nácvik fonémického povědomí
 - explicitní nácvik zaměřený na osvojení vazby foném - grafém (znalost písmen)
- Účinek je o něco vyšší.
- Hrozí tzv. „*Matoušův efekt*“ (zdatní žáci budou z nácviku těžit více).

Prevence: trénování prediktorů čtenářských dovedností

- Učení písmen kombinované s nácvikem sluchové analýzy a syntézy
 - GraphoGame
 - explicitní nácvik zaměřený na osvojení vazby foném - grafém (znalost písmen)
 - v kombinaci se sluchovou analýzou a syntézou
 - nácvik základních čtenářských dovedností (technika čtení)
 - Zřetelný dopad na trénované dovednosti
 - Dlouhodobý efekt spojený s vytrvalou snahou



Příklad: preventivní hry: GraphoGame-FL

GraphoGame-vlámská verze trénuje zrakovou diferenciaci písmen, sluchovou diferenciaci zvuků, párování písmen a zvuků, sluchovou syntézu, čtení a psaní



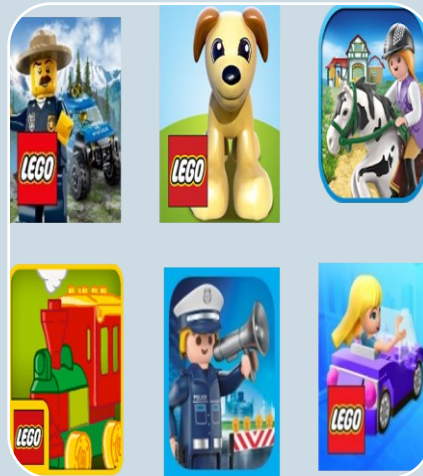
Příklad: preventivní hry: GraphoGame-FL

Účastníci: 88 dětí z MŠ s rizikem dyslexie

GraphoGame skupina
(n = 31)



„Aktivní“ kontrolní skupina
(n = 29)



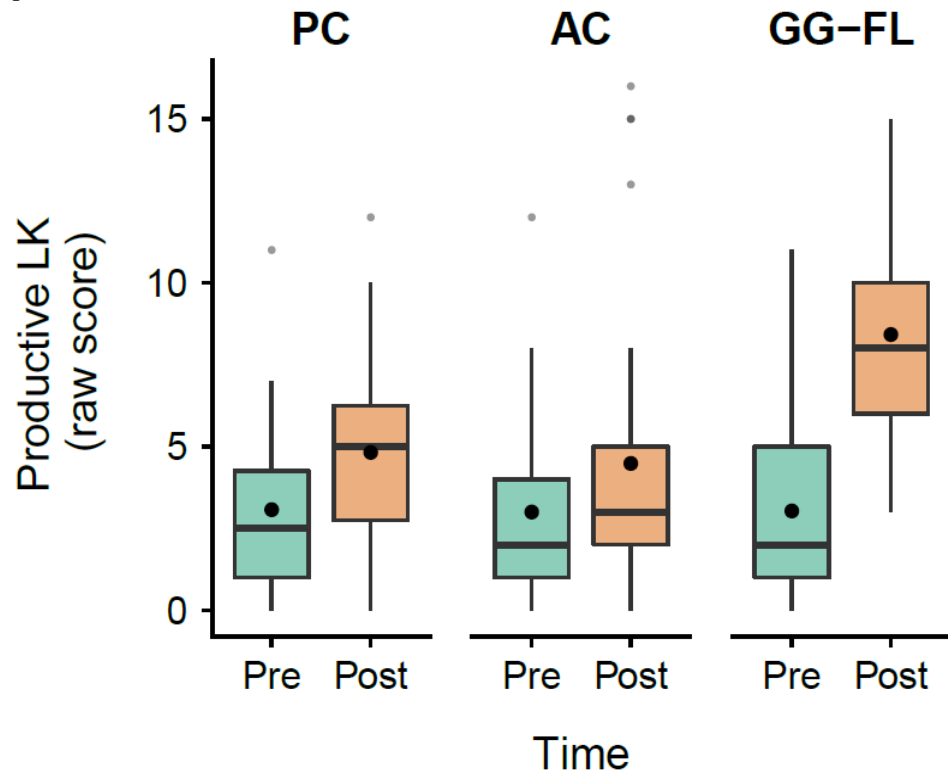
„Pasivní“ kontrolní skupina
(n = 28)



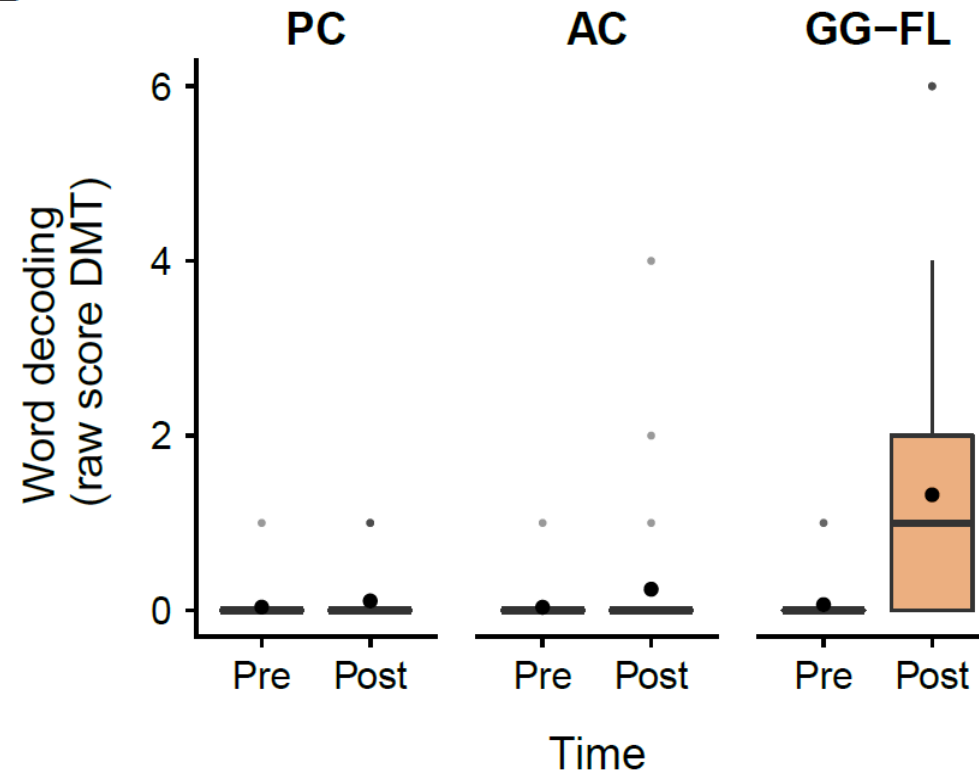
Intervence: 12 týdnů, 6 dní týdně, 15 minut denně

Příklad: preventivní hry: GraphoGame-FL

A

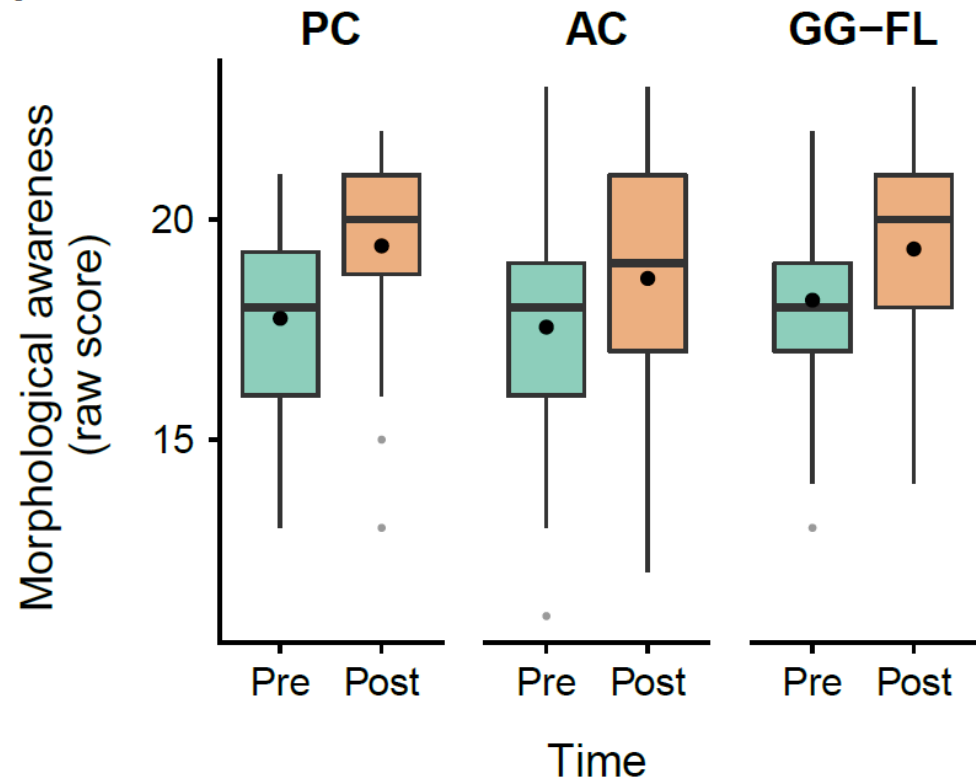


B

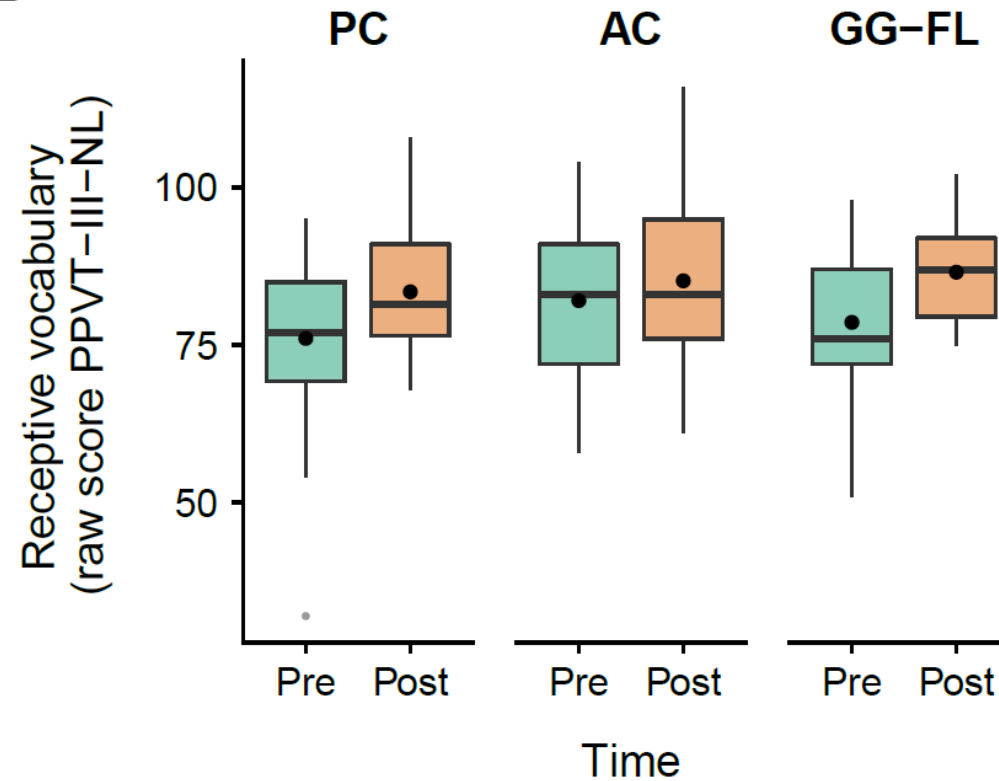


Příklad: preventivní hry: GraphoGame-FL

A



B



Hodnota preventivních intervencí nácviku čtenářských dovedností

- Zjevný účinek na obtíže se čtením
 - méně žáků s obtížemi ve čtení
 - obtíže se čtením se objeví později
- Prevence sekundárně rozvíjených socio-emocionálních obtíží
 - méně obav z nezdaru a selhání
 - méně nepříznivých vlivů na rozvoj (akademického) sebepojetí
 - lepší psychosociální wellbeing